

Alþingi
Erindi nr. Þ 126/1825
komudagur 11.4.2001

Reykjavík, 9. apríl 2001

Hr. Hjálmar Jónsson,
formaður landbúnaðarnefndar.

Umhverfisnefnd hefur fjallað um frumvarp til laga um breyting á lögum um lax- og silungsveiði, 389. mál, í samræmi við bréf landbúnaðarnefndar frá 16. febrúar sl.

Nefndin fékk á sinn fund vegna málsins Ingimar Sigurðsson og Sigurð Þráinsson frá umhverfissráðuneyti, Orra Vigfússon og Helgu Óttarsdóttur frá NASF - verndarsjóði villtra laxa, Sigurð Guðjónsson frá Veiðimálastofnun, Þórodd Þóroddsson og Elínu Smáradóttur frá Skipulagsstofnun, Davíð Egilson og Helga Jensson frá Hollustuvernd og Árna Ísaksson veiðimálastjóra. Þá horfði nefndin á bresku heimildarmyndina „Warnings from the Wild“ um laxeldi frá sjónvarpsstöðinni BBC.

Með frumvarpi þessu er lagt til að ákvæðum laga um lax- og silungsveiði varðandi fiskeldi og hafbeit verði breytt og þau gerð ítarlegri.

Við meðferð málsins í nefndinni kom í ljós að ýmsum þáttum frumvarpsins er ábótavant hvað varðar umhverfissjónarmið og náttúruvernd. Jafnframt fengu nefndarmenn upplýsingar um að núverandi framkvæmd laga um lax- og silungsveiði væri verulega ábótavant, sérstaklega hvað varðar rekstrarleyfi fiskeldisstöðva, en einnig varðandi ýmislegt er lýtur að eftirliti með stöðvunum.

Nefndin gerir eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið:

1) Nefndin bendir á að í ákvæði til bráðabirgða í frumvarpinu er gert ráð fyrir endurnýjun rekstrarleyfis fiskeldis- og hafbeitarstöðva sem eru í rekstri við gildistöku laganna. Hér þarf að tryggja að eldri stöðvar uppfylli öll þau skilyrði sem sett eru í frumvarpinu fyrir rekstri fiskeldisstöðva og því þarf að kveða skýrt á um að ekki sé átt við framlengingu eldri leyfa heldur sé í rauninni um útgáfu nýrra leyfa að ræða.

2) Það var samdóma álit gesta nefndarinnar að ekki væri tekið nægilegt tillit til umhverfissjónarmiða og náttúruverndar í frumvarpinu. Á það var bent að Náttúruvernd ríkisins og Hollustuvernd ríkisins eiga hvorki umsagnarrétt né koma að ákvörðunartöku varðandi mikilvæg atriði. Sem dæmi má nefna veitingu rekstrarleyfis til fiskeldis og hafbeitar skv. 1. mgr. 3. gr., flutning á eldistegundum o.fl. milli fiskeldis- og hafbeitarstöðva eða ótengdra vatnasvæða skv. 3. mgr. c-liðar 5. gr. og takmörkun á eða bann við fiskeldi, hafbeit eða ákveðnum eldisaðferðum á afmörkuðum stöðum skv. e-lið sömu greinar. Umhverfisnefnd leggur ríka áherslu á að bætt verði úr þessu áður en frumvarpið verður afgreitt frá landbúnaðarnefnd. 3) Samkvæmt álit félagsmálaráðuneytisins er lögsagnarumdæmi sveitarfélaga á haf út innan netlaga, þ.e. 115 metra frá stórstraumsfjöruborði, þannig að eingöngu innan þeirra marka er sveitarfélögum heimilt að veita framkvæmdaleyfi til sjókvíaeldis, að gættum ákvæðum skipulags- og byggingarlaga og náttúruverndarlaga. Hins vegar eru allar líkur til þess að slíkt eldi muni fara fram utan þessara marka vegna þarfar á

UMHVERFISNEFND

sjódýpt og því mun sjókvíaeldið falla utan stjórnsýslu sveitarfélaga sem telja verður afar óeðlilegt. Nefndin telur að skera þurfi úr um aðkomu skipulagsyfirvalda við veitingu leyfa og jafnframt að skoða þurfi rækilega hvort ákvæði í frumvarpinu stangist á við skipulags- og byggingarlög.

4) Þá er að mati nefndarinnar afar óeðlilegt að umhverfisráðuneytinu sé ekki ætlað að koma að tilnefningu í fiskeldisnefnd þar sem hlutverk hennar er að vera samstarfsvettvangur fagráðuneyta.

5) Nefndin telur nauðsynlegt að inn í löginn verði settar skilgreiningar á kynbótum og erfðablöndun. Þá leggur hún til að umsagnir Veiðimálastofnunar til veiðimálastjóra skv. 1. mgr. 3. gr. og 3. mgr. c-liðar 5. gr. frumvarpsins lúti einnig að neikvæðum vistfræðilegum áhrifum.

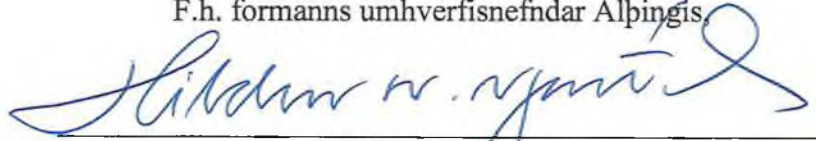
Umhverfisnefnd leggur til að þau atriði sem nú voru nefnd verði tekin til gagn Gerrar skoðunar áður en frumvarpið verður afgreitt frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin vekur jafnframt athygli á umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands þar sem bent er á aðild íslenska ríkisins að alþjóðlegum skuldbindingum sem hafa ber í huga við lagasetningu sem þessa en hér er fyrst og fremst um að ræða Ríó-samninginn frá 1992 um líffræðilegan fjölbreytileika, Hafréttarsamninginn frá 1982 og Bernarsamninginn um vernd villtrar náttúru í Evrópu frá 1979. Jafnframt er í umsögninni bent á 41. gr. laga um náttúruvernd, nr. 44/1999, en samkvæmt því ákvæði er það umhverfisráðherra sem getur veitt leyfi fyrir innflutningi, ræktun og dreifingu lifandi lífvera.

Þá fengu nefndarmenn upplýsingar um það að einhverjar þeirra fiskeldisstöðva sem nú væru starfandi hefðu starfsleyfi, en ekki rekstrarleyfi. Þrátt fyrir ákvæði laga um lax- og silungsveiði um að rekstrarleyfi þurfi til starfrækslu fiskeldisstöðvar hefur því ekki verið framfylgt. Nefndin vekur athygli á þessari staðreynd og gerir alvarlegar athugasemdir við þessa framkvæmd þar sem við veitingu starfsleyfis er eingöngu hugað að mengunarþætti stöðvanna.

Loks telur nefndin rétt að geta þess að hún telur vægi umhverfismats of lítið í frumvarpinu, þar sem eingöngu er sett það skilyrði að óheimilt sé að gefa út rekstrarleyfi til fiskeldis- eða hafbeitarstöðvar fyrr en ákvörðun um matsskyldu eða úrskurður um mat á umhverfisáhrifum liggur fyrir. Í því sambandi bendir nefndin á að sú staða getur komið upp að fleiri en ein stöð rísi á sama svæði eða landshluta án þess að nokkur þeirra fari í umhverfismat og þá er nauðsynlegt að mati nefndarinnar að fram fari umhverfismat á landsvæðinu til að umhverfisáhrif stöðvanna á svæðið verði ljós.

F.h. formanns umhverfisnefndar Alþingis.

Hildur N. Njaróvík
nefndarritari

Meðfylgjandi:

Umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands

UMHVERFISNEFND

Umhverfisnefnd Alþingis
Alþingi
150 Reykjavík

120, 1770
komuagur 3. 7. 2000

Reykjavík 3. apríl 2000
Tilv.: 003-101 JGO/gk

Efni: Frumvarp um lax- og silungsveiði.

Óskað hefur verið eftir álitni Náttúrufræðistofnunar Íslands á frumvarpi til laga um breytingu á lögum um lax- og silungsveiði, nr. 76/1970, með síðari breytingum (389. mál). Eftirfarandi eru helstu athugasemdir stofnunarinnar:

Í 3. gr. frumvarpsins kemur fram að til fiskeldis og hafbeitar þurfi rekstrarleyfi landbúnaðarráðherra. Við meðferð umsókna um rekstrarleyfi skal landbúnaðarráðherra m.a. leggja mat á vistfræðilega þætti sem kunna að fylgja starfsemi eldis- eða hafbeitarstöðva. (3. tl.). Þar sem starfsemi eldis- og hafbeitarstöðva getur haft margvísleg vistfræðileg áhrif á náttúru viðkomandi svæðis þykir eðlilegt að leitað sé eftir umsögn frá Náttúruvernd ríkisins og Náttúrufræðistofnun Íslands áður en rekstrarleyfi eru veitt, sérstaklega ef viðkomandi framkvæmd hefur ekki farið í mat í umhverfisnefnd, sbr. lög nr. 106/2000.

Einnig þykir eðlilegt að umhverfisráðherra skipi fulltrúa í fiskeldisnefnd til að tryggja að umhverfissjónarmið verði höfð að leiðarljósi í starfi nefndarinnar.

Þegar um er að ræða eldistegundir eða stofna sem eiga ekki náttúrleg heimkynni í íslenskri náttúru ætti að gæta sérstakrar varúðar og um slík leyfi ættu að gilda strangar reglur. Íslendingar eiga aðild að margvíslegum alþjóðasamningum og samþykktum sem kveða á um sleppingu framandi tegunda af mannavöldum, hvort sem um er að ræða slysasleppingar eða vísvitandi aðgerð. Flestar þessar alþjóðlegu skuldbindingar eru með þeim hætti að þær hafa lítið gildi fyrr en þær hafa verið teknar upp í landslög. Mikilvægt er þess vegna að horfa til þeirra við setningu laga.

Dæmi um slíka alþjóðlega samninga og samþykktir, sem varða fiskeldi eru:

- Ríó-samningurinn um líffræðilega fjölbreytni frá 1992, en þar segir í grein 8h: Contracting parties undertake „to prevent the introduction of, control or eradicate those alien species which threaten ecosystems, habitats and species.” Ákvæði þetta tekur ekki eingöngu til tegunda, heldur einnig stofna og arfgerða.
Einnig má benda á ákvörðun nr. 8 frá 5. ráðstefnu aðildarríkjanna, en þar er m.a. að finna 15 meginreglur varðandi framandi lífverur.
- Hafréttarsamningurinn frá 1982, en í honum segir m.a.: „States shall take all measures necessary to prevent, reduce and control ... the intentional or accidental introduction of species, alien or new, to a particular part of the marine environment, which may cause significant and harmful changes thereto” (196. grein).
- Bernarsamningurinn um vernd villtrar náttúru í Evrópu frá 1979. Þar segir að sérhvert aðildarríki skuldbindi sig „to strictly control the introduction of non-native species”.

Mörg fleiri slík dæmi um alþjóðlegar skyldur mætti nefna, en hér er látið nægja að vísa til viðbótar til ritsins „Introduced species in the Nordic Countries” (Nord Environment, Nord 2000:13), sem gefið er út á vegum norrænu ráðherranefndarinnar.

Náttúrufræðistofnun leggur til að sett verði ákvæði í texta frumvarpsins um vernd líffræðilegs fjölbreytileika. Kveða ætti á um þá skyldu landbúnaðarráðherra að taka fullt tillit til alþjóðlegra samninga við leyfisveitingar. Helst ætti að setja þá kröfu að heimild umhverfisráðherra þurfi þegar um er að ræða eldi á framandi tegundum, stofnum eða arfgerðum, skv. 41. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd sem fjallar um innflutning, ræktun og dreifingu slíkra lífvera.

Virðingarfyllst,

Jón Gunnar Ottósson
forstjóri